

“ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ಒಂದು ಅವಲೋಕನ”

ನಿಂಗಪ್ಪ ಕಮತಿ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ
ದಾವಣಗೆರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಶಿವಗಂಗೋತ್ರಿ ದಾವಣಗೆರೆ-577007

ಡಾ ಬಸವರಾಜ ಬೆನಕನಹಳ್ಳಿ

ಸಂಶೋಧನಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು/ಸಹಾಯಕ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ
ದಾವಣಗೆರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಶಿವಗಂಗೋತ್ರಿ, ದಾವಣಗೆರೆ-577007

ಆರ್ಕೈವ್: [10.5281/zenodo.1903031](https://doi.org/10.5281/zenodo.1903031)

ಸಾರಾಂಶ

ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಪುಟ್ಟ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಾಠ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸಮಾಜದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಿದಾರಿಗಳಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಮಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾದರಿ ಗಣರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟದಿಂದ ರಾಜ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕತ್ವದ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನ ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಸಭಾ ಮತ್ತು ವಿಧಾತ್ ನಂತರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕುಸಿತವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ಮೀಸಲಾತಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು. 1993ರ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 73 ಮತ್ತು 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಶೇ33 ರಷ್ಟು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು. ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು 50% ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಒಂದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ನೀಡಿರುವಂತಹ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಉಪಯೋಗವಾಗಿದೆಯಾ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಒಂದು ಲೇಖನವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು : ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ, ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ, ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ-ಸ್ಥಳೀಯ ವಿಧಾನಸಭೆ.

➤ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು:

- ಸಮಾಜದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮಹಿಳೆಯರೇ ಆಗಿದ್ದು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿತ್ವದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.
- ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.
- ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ ನಂತರ ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.

•

➤ ಅಧ್ಯಯನದ ಮಿತಿಗಳು :

- ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ದ್ವಿತೀಯಕ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ.

➤ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳು/ವಿಷಯದ ಸ್ವರೂಪ

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪವು ಹೆಚ್ಚು ವಿವರನಾತ್ಮಕವಾದುದು, ದ್ವಿತೀಯಕ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮ್ಯಾಗಜಿನ್, ಗ್ರಂಥಗಳು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ವೆಬ್ ಸೈಟ್‌ನಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದಾಗ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭಾರತವೂ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ದೇಶದ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದು. ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ವರದಿಗಳು ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು, ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆಯ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳು, ಮಾನಸಿಕ ಸಿಮಿತತೆಗಳು, ಮೌಢ್ಯತೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದಿರಲು ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಜಾಗೃತಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ಬೆಳೆಸಲು ಅವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು ಈ ಕ್ರಮವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಮಟ್ಟದ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಅವಕಾಶಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವ ಪ್ರಥಮ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಹಾರದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಭಾಗಿದಾರರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ ಕ್ರಮ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರೂ ಕೂಡಾ ಇದು ಸವಾಲುಗಳಿಂದ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜ, ಮಹಿಳೆಯರ ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕೊರತೆ, ಹಿಂಜರಿಕೆ, ಭಯ, ಮತ್ತು ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇವುಗಳು ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ತಡೆಗೋಡೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಮನೋಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ತರಬೇತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮದ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ತರಲು ಇ-ಆಡಳಿತದಂತಹ ಹಲವು ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

• ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳು

ರಾಜಕೀಯ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು ಇಡೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಲು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ 1993 ರ 73 ಮತ್ತು 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಹೆಜ್ಜೆ. ದೇಶದ ಉದ್ದ- ಅಗಲಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಮೂರನೇಯ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು (1/3) ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ವ-ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆರ್ಟಿಕಲ್ 243 ಡಿ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 33% ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಸಂವಿಧಾನದ 74 ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆರ್ಟಿಕಲ್ 243 ಟಿ ಪ್ರಕಾರ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವ-ಸರ್ಕಾರಗಳಾದ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಪುರಸಭೆ, ನಗರಸಭೆ, ಮಹಾನಗರಸಭೆ 33% ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು

• ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಮೀಸಲಾತಿ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವ-ಸರ್ಕಾರ ಬಲಪಡಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯು 25% ರಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ 50% ರಷ್ಟು ನಿಗದಿಯಾಗಿ

ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಆವರ್ತನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವ- ಸರ್ಕಾರ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ. ಮೀಸಲಾತಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

• **ಸಮಿತಿಗಳು**

ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಸಮಿತಿ 1950, ಡಾ. ಎಚ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ ಸಮಿತಿ 1954 ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಹಲವಾರು ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಶಿಪಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದವು. ತರುವಾಯ 1952 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಂಡಳಿ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಎಸ್‌ಸಿ, ಎಸ್‌ ಟಿ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಎಂ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯದ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ದಮನಿತ ವರ್ಗದವರನ್ನು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ತರುವ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. **ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 1983 ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಸಮಿತಿಗಳು, ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಎಂಬ ಕಾಯಿದೆ** ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಈ ಕಾಯಿದೆ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಅಬ್ದುಲ್ ನಜೀರಸಾಬ (ನೀರ್ ಸಾಬ್) ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 25% ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡುವಲ್ಲಿ 1983 ರ ಕಾಯಿದೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲನೆಯದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

• **ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯಿದೆ, 2010**

2010 ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 50% ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು 2012ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 50% ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಕಾಯಿದೆ 1976 ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಸಭೆ ಕಾಯಿದೆ 1964 ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿತು. ಈ ಕಾಯಿದೆ ಅನ್ವಯ ನಗರದ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್, ನಗರ ಪುರಸಭೆಗಳು, ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 50% ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯ (2000 ಇಸವಿಯಿಂದ 2020 ರವರೆಗೆ)

ವರ್ಷ	ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್			ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್			ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್		
	ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ		ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ		ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ	
		ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇ		ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇ		ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇ
2000	78,349	35,064	44.76	3,255	1,375	42.20	890	339	38.10
2005	91,402	39,318	43.00	3,683	1,519	41.20	1,005	373	37.10
2010	90,643	39,327	43.39	3,656	2,018	55.15	1,013	539	53.21
2015	97,062	51,497	53.00	3,903	1,998	51.19	1,018	548	50.60
2020	96,322	49,696	51.59	—	—	—	—	—	—

ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹ: ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ 2000 ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದ 2020 ರವರೆಗೆ ಶೇ.44.76 ರಿಂದ ಶೇ.51.59 ರವರೆಗೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಶೇ.50 ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ 2000 ಇಸವಿಯಿಂದ 2015 ರವರೆಗೆ ಶೇ.42.20 ರಿಂದ ಶೇ. 51.19 ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಲ್ಲಿ 2000 ಇಸವಿಯಿಂದ 2015 ರವರೆಗೆ ಶೇ.38.10 ರಿಂದ ಶೇ. 50.60 ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 2020 ರಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರುವುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ

ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಮೀಸಲಾತಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅಣಕಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಶೇ.10 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಉಳಿದ ಶೇ.90 ರಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಕೈಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಗುಣಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

➤ **ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು**

ಮಹಿಳೆಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಜೀವಿಗಳು ಅವರು ಪುರುಷನಂತೆ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ನೆಡೆಸುವಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೇ ಇತರ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತವುಗಳು ಅಂಶಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

- ಅನಕ್ಷರತೆ
- ಅಜ್ಞಾನ
- ಕೀಳರಿಮೆ ಮನೋಭಾವ
- ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕೊರತೆ
- ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಯ
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ
- ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ರೂಢಿಗತ ನಿಯಮಗಳು
- ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳು
- ತೀವ್ರ ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆ

ಹೀಗೆ ಇನ್ನು ಹಲವು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಮಹಿಳೆ ತಮ್ಮ ಪುರುಷ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಪರಾವಲಂಬನೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆ ಕೇವಲ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹೊರತು ಸೂತ್ರಧಾರಿಗಳು ಬೇರೆನೆ ಇದ್ದಾರೆ.

ಪರಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಳು:

ಮಹಿಳೆ ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಮನೋ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ ತರಬೇತಿ, ವರ್ಕಶಾಪ್‌ಗಳು, ಪುನರ್-ಮನನ ತರಬೇತಿಗಳು, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು, ಯಶಸ್ವಿ ಪಂಚಾಯತ್ ಗಳ ಭೇಟಿ, ಯಶಸ್ವಿ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಿಂದ ಭಾಷಣ, ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುವವು. ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಯುಟ್ಯೂಬ್ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳ ಅಧಿವೇಶನದ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಸಭೆಗಳ ಲೈವ್ ಟೆಲಿಕಾಸ್ಟ್ ಮಾಡುವಿಕೆ ಇದರಿಂದ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಚರ್ಚೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಜೆಟ್ ಮಂಡಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಕುರಿತು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳ ವಿಷಯ, ಯೋಜನೆಗಳು, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಇದು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ, ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಬೇರುಮಟ್ಟದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಅಂತಹ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮೀಸಲಾತಿಯು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಮೀಸಲಾತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳದೆ ಇರುವಂತೆ ಕುಟುಂಬವು ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಎಷ್ಟೇ ಒಳ್ಳೆಯ

ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು ಮಹಿಳೆಯು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿಂದ ವರಬರದೆ ಹೋದರೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಆಗುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಬ್ರೇಕ್ ಹಾಕಬೇಕು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಹಿಳೆಯು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. "Panchayati Raj – A Historical Perspective" by Nandita Sen
2. "Women in Panchayati Raj: A Study of Karnataka" by Niruta Publications
3. "Women Have Won More Than 50% of Gram Panchayat Seats in Karnataka" *The Hindu* (2021)
4. "Karnataka's Long Legacy in Women's Reservation in Local Bodies" *The Hindu* (2023)
5. "Lessons from 30 Years of Women's Reservation in Panchayats" *Observer Research Foundation* (2023)
6. "Caste and Patriarchy in the Emerging Women's Leadership in Panchayats : A Study from Karnataka" *Research Gate* (2007)
7. "Participation of Women in the Panchayati Raj" *Modern Journal of Social Sciences and Humanities* (2020)
8. Indian Constitution 73rd and 74th amendment :Indian Polity M Laxmikant
9. ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಹಿತಿ